

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie K.G.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,

na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 7 listopada 2023 r., sygn. III AUa 157/22,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 9 kwietnia 2025 r.

wniosku pełnomocnika ubezpieczonego z 16 września 2024 r. o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Leszka Bieleckiego od rozpoznania sprawy II USK 199/24,

oddala wniosek.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z 16 września 2024 r. pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Leszka Bieleckiego od rozpoznania sprawy II USK 199/24.

W uzasadnieniu wniosku podano, że sędzia wyznaczony do rozpoznania sprawy, powołany został na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz

niektórych innych ustaw. Wnioskodawca podniósł również, iż sędzia objęty wnioskiem nigdy nie specjalizował się w zagadnieniach związanych z prawem pracy i ubezpieczeń społecznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 26 § 2 zd. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1093 z późn. zm., dalej: „u.SN”) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego.

Jak stanowi art. 48 § 1 k.p.c., sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy: (1) w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziaływa na jego prawa lub obowiązki; (2) w sprawach swego małżonka, krewnych lub powinowatych w linii prostej, krewnych bocznych do czwartego stopnia i powinowatych bocznych do drugiego stopnia; (3) w sprawach osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli; (4) w sprawach, w których był lub jest jeszcze pełnomocnikiem albo był radcą prawnym jednej ze stron; (5) w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator; (6) w sprawach o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, jeżeli brał udział w wydaniu tego orzeczenia.

Z kolei zgodnie z art. 49 § 1 k.p.c., niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48, sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

2. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że wniosek o wyłączenie sędziego wchodzi w zakres przedmiotowy art. 26 § 2 u.SN, jeżeli są w nim podnoszone argumenty odnoszące się do okoliczności związanych z

funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości w ogólności, w tym brakiem niezależności sądu wobec organów pozasądowych, brakiem samodzielności sędziego wobec władz i innych organów sądowych, czy brakiem niezależności od wpływu czynników społecznych i politycznych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 3 czerwca 2020 r., I NWW 16/20; z 27 maja 2021 r., I NWW 41/21). W konsekwencji przyjąć należy, że z zarzutem braku niezawisłości sędziego, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN, mamy do czynienia w sytuacji, gdy wniosek o wyłączenie sędziego oparty jest na argumentach związanych z okolicznościami odnoszącymi się do zewnętrznej niezawisłości sędziego.

Aspekt zewnętrzny niezawisłości sędziowskiej wymaga, aby dany organ wypełniał swoje zadania w pełni autonomicznie, bez podległości w ramach hierarchii służbowej, bez podporządkowania komukolwiek, w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, pozostając w ten sposób pod ochroną przed ingerencją i naciskami z zewnątrz, które mogą zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 maja 2021 r., I NWW 41/21; zob. też wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: z 19 listopada 2019 r., C-624/18 i C-625/18, pkt 120-122; z 25 lipca 2018 r., C-216/18, pkt 63 i 65; z 24 czerwca 2019 r., C-619/18, pkt 72 i 73 oraz orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 6 listopada 2018 r., w sprawie *Ramos Nunes de Carvalho e Sá* przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 150 i przytoczone tam orzecznictwo).

3. W postanowieniu z 3 czerwca 2020 r., I NWW 18/20, Sąd Najwyższy, wskazując na treść art. 26 § 3 u.SN, trafnie wyróżnił trzy rodzaje wniosków o wyłączenie sędziego opartych na „zarzucie braku niezawisłości sędziego”, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN, a mianowicie: (1) wnioski o wyłączenie sędziego, obejmujące zarzut braku niezawisłości i równocześnie obejmujące ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego; (2) wnioski o wyłączenie sędziego, obejmujące zarzut braku niezawisłości i równocześnie obejmujące ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem umocowania sędziego do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości; (3) wnioski o wyłączenie sędziego, obejmujące

zarzut braku niezawisłości, które jednak nie obejmują pozostałych, wskazanych w punkcie 1 i 2 ustaleń lub ocen.

W pierwszym przypadku, wniosek obejmujący ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego opiera się na twierdzeniu wnioskodawcy, że sędzia, którego dotyczy, nie został w istocie powołany na urząd sędziego, a zatem nie jest sędzią. Tak sformułowany zarzut automatycznie obejmuje zarzut braku niezawisłości z uwagi na okoliczność, że niezawisłość jest cechą, która odnosi się do sędziów. W konsekwencji kwestionowanie powołania każdorazowo jest jednocześnie kwestionowaniem niezawisłości. Jednocześnie Sąd Najwyższy podkreślił, że zarzuty, o których mowa w art. 26 § 2 u.SN, nie mogą dotyczyć oceny tego, czy dana osoba jest sędzią, a więc polegać na rozstrzygnięciu w przedmiocie przysługiwania osobie objętej wnioskiem statusu sędziowskiego. Ograniczenie to stanowi konsekwencję przewidzianej na poziomie konstytucyjnym procedury powoływania sędziów przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (art. 179 Konstytucji RP) i wiąże się z rozstrzygnięciem przez ustawodawcę, że akt powołania stanowi podstawę prawno-konstytucyjnego stosunku łączącego osobę sędziego z Rzeczpospolitą Polską, który – jako taki – nie może być przedmiotem kontroli sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 października 2019 r., I NOZP 2/19; z 21 kwietnia 2020 r., I NWW 2/20; z 14 września 2023 r., I NWW 370/23).

W drugim przypadku, wniosek o wyłączenie sprowadza się do twierdzenia, że jakkolwiek sędzia został powołany na urząd sędziego, to w związku z zaistnieniem określonych okoliczności (np. powołaniem na urząd sędziego po przeprowadzeniu postępowania ukształtowanego ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa), kwestionowane jest jego *votum* czyli umocowanie do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Jak jednak słusznie podkreślił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 3 czerwca 2020 r., I NWW 16/20, nieuprawnione jest kwestionowanie samego *votum* sędziowskiego w całości lub w części, które stanowi nieodłączny element wykonywania władzy sędziowskiej. Zdaniem Sądu Najwyższego, instytucja wyłączenia sędziego nie może służyć generalnemu wykluczeniu sędziego z orzekania, czy to przez bliżej niesprecyzowany czas, czy tym bardziej na zawsze.

W trzecim przypadku, wniosek o wyłączenie sędziego opiera się na zarzucie braku niezawisłości sędziego, jednak nie obejmuje ustalenia oraz oceny zgodności z prawem powołania sędziego ani jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Stosownie do powyższego w judykaturze Sądu Najwyższego podkreśla się, że do rozpoznania merytorycznego kwalifikują się tylko wnioski z trzeciej kategorii. Celem regulacji wprowadzonej art. 26 § 2 u.SN nie jest bowiem ocena okoliczności o charakterze generalnym przekładających się w istocie na możliwość zakwestionowania statusu sędziego, lecz zagwarantowanie stronie prawa do sądu. Przyjęcie odmiennej, sugerowanej przez wnioskodawcę, perspektywy, zgodnie z którą brak niezawisłości sędziego może być następstwem wyłącznie systemowej nieprawidłowości związanej z procedurą nominacyjną, kreowałoby nieznane w systemie prawnym Rzeczypospolitej Polskiej powszechne prawo do kwestionowania statusu sędziego. Wniosek taki nie znajduje oparcia w obowiązujących normach prawnych (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2023 r., I NWW 276/22).

Analogicznie Naczelny Sąd Administracyjny wielokrotnie wskazywał, że sędzia, powołany na skutek wniosku obecnej (i poprzedniej) Krajowej Rady Sądownictwa, jest sędzią w rozumieniu prawa polskiego i europejskiego, zaś sąd z jego udziałem jest sądem w rozumieniu przepisów unijnych. Naczelny Sąd Administracyjny przyjmuje jednocześnie, że tylko wykazanie konkretnych przesłanek mogących świadczyć o braku niezależności lub bezstronności sędziego może prowadzić do innego wniosku, natomiast sama okoliczność powołania na urząd na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw „pozostaje bez znaczenia” (zob. np. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 30 sierpnia 2022 r., III FZ 311/22; z 24 lutego 2022 r., III FZ 833/21; z 15 marca 2022 r., III FZ 6/22; z 30 marca 2022 r., III FZ 95/22). Ponadto w wyroku z 20 kwietnia 2023 r., II OSK 2539/22, Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że sędzia powołany w powyższej procedurze przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej „jest sędzią Rzeczypospolitej Polskiej i sędzią europejskim w rozumieniu art. 2 i art. 19 ust. 1

Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 1-3 TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych (Dz.Urz.UE.C 303 z 14 grudnia 2007 r., s. 1), a także art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.), także wówczas, gdy procedura poprzedzająca jego powołanie mogła być dotknięta wadami”.

4. Oceniając w świetle powyższych rozważań zasadność wywiedzonego w niniejszej sprawie wniosku o wyłączenie sędziego podkreślić przede wszystkim należy, że poza samym wskazaniem w uzasadnieniu okoliczności powołania sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, wnioskodawca nie formułuje jakiegokolwiek odwołania do konkretnych okoliczności danej sprawy, które mogłyby świadczyć, że sędzia objęty wnioskiem nie będzie bezstronny. Co więcej, wnioskodawca, w żaden sposób nie stara się chociażby uprawdopodobnić podstaw wyłączenia sędziego, tj. wykazać konkretnych okoliczności tego rodzaju, że mogłyby wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności. Brak jest również jakiegokolwiek związku pomiędzy zarzucanym brakiem bezstronności, a podnoszonym argumentem o braku specjalizacji sędziego w zagadnieniach związanych z prawem pracy i ubezpieczeń społecznych. Stronniczość nie czerpie bowiem źródła w merytorycznym przygotowaniu sędziego.

Przypomnieć należy, że o możliwości wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy nie decyduje samo subiektywne przekonanie strony o braku bezstronności sędziego, ale wystąpienie w konkretnej sprawie okoliczności uzasadniających to odczucie. Pogląd ten utrwalony jest zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie, przy czym w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się wręcz, że „nie uzasadnia wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy okoliczność, że brał on już udział w rozpoznaniu innych spraw z udziałem tej samej strony, chociażby «tematycznie» (według określenia skarżącej) związanych ze sprawą, w której złożono wniosek o jego wyłączenie. Nie jest również podstawą do wyłączenia sędziego jedynie subiektywne przekonanie strony, że w poprzednich sprawach z jej udziałem zachowanie sędziego miało cechy stronniczości” (zob. postanowienie Sądu

Najwyższego z 21 czerwca 2012 r., II CZ 215/11). Konsekwentnie hipotetyczne zachowania sędziego w innej sprawie, jak i ogólnie inne ewentualne sprawy z udziałem sędziego, nie mogą same przez się stanowić racji do przyjęcia braku jego bezstronności „w danej sprawie” skutkującego wyłączeniem sędziego.

5. Z powyższych względów, na podstawie przytoczonych przepisów, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[P.Sz.]

[r.g.]